

Bijlage HAVO

2013

tijdvak 2

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Tekstboekje

Tekst 1

Groupe des Six

De componisten George Auric, Louis Durey, Arthur Honegger, Darius Milhaud, Francis Poulenc en Germaine Tailleferre werkten samen aan concerten en waren sinds 1918 als groep actief onder de naam Les Nouveaux Jeunes.

In 1920 werden ze door criticus Henri Collet in het artikel *Les cinq Russes, les six Français et M. Satie* (De vijf Russen, de zes Fransen en dhr. Satie) omgedoopt tot de Groupe des Six.

De muziek van deze groep componisten wordt getypeerd als eenvoudig en speels. De componist Erik Satie vormde voor hen een muzikaal voorbeeld. Hun muziek wordt gezien als een reactie op negentiende-eeuwse muziek, met name de romantische stijl van de Duitse componist Richard Wagner en de impressionistische stijl van de Fransman Claude Debussy.

Tekst 2

Erik Satie

Erik Satie (1866-1925) was een Franse componist en pianist. Hij leidde het leven van een bohémien. Hij was maatschappelijk gezien een buitenstaander en werd gezien als een zonderling en provocateur.

Satie schreef muziek voor theater en ballet, en componeerde veel pianomuziek. Zijn composities worden tegenwoordig getypeerd als origineel, humoristisch, bizar en minimalistisch.

Na de Tweede Wereldoorlog vond er een herwaardering plaats van Saties werk. De componist John Cage bestudeerde het werk van Satie uitvoerig en zette daarmee de toon voor andere avant-garde componisten in de tweede helft van de twintigste eeuw.

Tekst 3

Le Piège de Méduse

Voor het toneelstuk *Le Piège de Méduse* (De valstrik van Méduse) schreef Satie zowel de tekst als de muziek. Het stuk bestaat uit negen scènes, waarin het ene misverstand volgt op het andere. Het stuk speelt zich af in de werkkamer van de zeer rijke rentenier baron Méduse. Verder treden op de knecht Polycarpe, de dochter Frisette en haar verloofde Astolfo, alsmede een zo goed als levensechte mechanische aap, Jonas.

Voor *Le Piège de Méduse* componeerde Satie korte muziekstukken voor zeven dansen, waaronder de wals en de polka. De muziek werd onder andere uitgevoerd op een geprepareerde piano met stukken papier tussen de snaren, zodat deze een mechanische klank voortbracht.

Tekst 4

Dada

In 1915 ontstond dada. Een groep kunstenaars die zich verzette tegen de holheid en hypocrisie van de beschaving. Kunstenaars als Tristan Tzara, Hans Arp, Hugo Ball en Marcel Duchamp wilden afrekenen met het verleden en beledigden iedereen die dit wilde voortzetten. Hun teksten waren onbegrijpelijk, absurd. Hun kunstwerken maakten zij van waardeloze materialen. Zij wilden het publiek en andere kunstenaars provoceren, choqueren en maakten zo de weg vrij voor nieuwe kunstuitingen zoals het surrealisme.

Tekst 5

Het naturalisme

Het naturalisme is een literaire stroming die in de tweede helft van de negentiende eeuw ontstond in Frankrijk. Vanuit deze stroming in de literatuur werd het drama beïnvloed.

Volgens het naturalistisch denken wordt het leven van een individu volledig bepaald door erfelijke factoren en sociale omstandigheden (milieu). Schrijvers en theatermakers kunnen het leven doorgronden en vatten door deze twee factoren (erfelijkheid en milieu) zeer nauwkeurig te bestuderen en weer te geven.

Naturalistische romans of toneelstukken spelen vaak binnen een specifieke sociale klasse, bijvoorbeeld een arbeidersmilieu, en figuren hebben vaak een specifiek omschreven karakter.

Tekst 6

Edward Gordon Craig

De Engelse regisseur en theatervormgever Edward Gordon Craig (1872-1966) schreef in 1905 een boek over theater, dat veel Europese theatermakers inspireerde.

Craig dacht anti-realistisch. Het theater moest bevrijd worden uit de wurggreep van de werkelijkheid en acteurs moesten zich niet langer toeleggen op het psychologisch karakteriseren van hun personages. Het liefst zou Craig de klassiek geschoolde toneelspelers vervangen door een kunstzinnig-beheerst type acteurs, die hij 'Supermarionet' of 'Über-Marionette' noemde. Het theater zou een plek moeten worden waar de essentie van het mens-zijn en de schepping verbeeld werd.

Tekst 7

Mutter Courage und ihre Kinder

Bertold Brecht schreef in 1939 het toneelstuk *Mutter Courage und ihre Kinder* (Moeder Courage en haar kinderen). Het verhaal speelt zich af in Duitsland, Zweden en Polen ten tijde van de Dertigjarige Oorlog (1618-1648).

Moeder Courage trekt met haar twee zonen, Eilif en Schweizerkas, en haar dochter Katrin achter het leger aan met een kar met voedsel, drank en laarzen. De oorlog is haar bron van inkomsten. Dankzij diezelfde oorlog verliest ze echter ook haar drie kinderen.

Tekst 8

Beat Street

In de film *Beat Street* (1984) komen alle ingrediënten van de hiphopcultuur en het ontstaan ervan aan bod. *Beat Street* gaat over een groep vrienden uit de Bronx.

In een populaire discotheek ontmoet de vriendengroep een jonge professionele choreografe die aan een muziek- en dansstuk werkt. Zij ziet in de breakdance en hiphop mogelijkheden voor artistieke vernieuwing en zoekt toenadering.